

№ 05-02-115
16.02.24

ДО
Председателя на Научното жури,
определено със Заповед № РД 09-
569/05.12.2023 г. на Директора на
Института по философия и социология при
БАН

СТАНОВИЩЕ

Относно: Дисертационен труд на тема: „Изкуствен интелект и творчески професии: социологически проекции на настоящото и бъдещото им взаимодействие“, с автор Багрян Цветанов Маламин, докторант към Институт по философия и социология при БАН с научен ръководител проф. д.с.н. Васил Киров, за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по Научна специалност 05.11.01. - Социология, Професионално направление 3.1. - Социология, антропология и науки за културата

от проф. д-р Спартак Керемидчиев - Институт за икономически изследвания при БАН, член на Научното жури по настоящия конкурс

I. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от 192 страници, в т.ч. основен текст от 151 страници, съдържание, списък на таблиците и фигурите, библиография и 3 приложения. Използваната литература е представена на близо 8 страници и включва предимно английски и по-малко български източници.

Изследването е съставено от три основни глави, заедно с въведение и заключение. Въведението представя основните параметри на дисертационния труд като обект и предмет, цел и изследователски задачи, като са формулирани и две изследователски хипотези и са изведени ограниченията пред изследването.

В първата глава е представена теоретичната основа на изследването. Тя основно обхваща източници, които дискутират и представят техническия прогрес чрез индустриалните революции и основните последици от тях. Представени са и теоретични постановки относно технологичното развитие и промените на пазара на труда в частта му на динамиката на професиите. Анализирани са основните концепции за влияние на Четвъртата индустриална революция върху пазара на

труда, основно върху заетостта, появата на нови професии и рисковете от изчезване на съществуващи професии.

Втората глава представя методиката на анкетно проучване на използване на изкуствен интелект от преводачите. За целта е разработен и приложен въпросник, съдържащ отворени и затворени въпроси. Логиката на въпросите, както в тази така и в трета глава, е изградена на три основи: степен на навлизане и използване на изкуствения интелект, въздействия от използването му и очаквания за бъдещо развитие и ефекти на изкуствения интелект.

Третата глава представя резултатите от подобно изследване, което е проведено с представители на други две творчески професии като графични дизайнери и автори на рекламни текстове и творчески концепции. Поради малкия брой на отговорилите на анкетата са проведени полуструктурирани интервюта, чиито резултати са умело интерпретирани и представени в тази част.

Всяка от трите глави завършва с обобщения, в което са представени основните изводи от частта.

В заключителната част е направено обобщение на постигнатите резултати и са формулирани насоки за бъдещи изследвания.

Авторефератът в обобщена форма извежда основните акценти от дисертационния труд. В него са представени най-важните постановки, самооценката за приноси на автора и публикациите на автора по темата на дисертацията. Това позволява бърз достъп до работата и постигнатите научни резултати в дисертационния труд.

По темата на дисертационния труд докторантът е представил четири публикации. Три от тях са в съавторство, а една е самостоятелна. Една публикация е в сп. *Societies*, което е индексирано в *Scopus* и *Web of Science*, а друга е в сп. *Социологически проблеми*. Самостоятелната публикация представлява глава в сборник от международна научна конференция, проведена в рамките на проект *BEYOND 4.0*. Тези престижни публикации валидират постигнатите резултати от дисертационното изследване.

II. Оценка на научните и практическите резултати в дисертационния труд

Темата на дисертацията е много актуална, силно динамична, значима и интердисциплинарна. Всички тези характеристики показват смелостта и отговорността на докторанта да работи по трудни теми. Обхванатите от изследването творчески професии са слабо идентифицируеми и изследвани. Повечето от респондентите са самонаети, което също затруднява достъпа до тях. Въпреки това, докторантът е успял да проведе две емпирични изследвания, да събере и обработи информация, която успешно анализира и интерпретира. Според мен научните приноси на труда могат да се обобщят в две точки:

1. Защитена е тезата, че изкуственият интелект не се посреща като заплаха за настоящето и бъдещето на трите изследвани творчески професии.

Същевременно е показано, че той променя съдържателно труда на представителите на изследваните творчески професии.

2. Друг научен резултат от изследването е обобщението, че представителите на изследваните творчески професии не се притесняват от бъдещото развитие на изкуствения интелект, а се адаптират и подготвят за по-плътното му интегриране в ежедневната си работа. Установени са очаквания за прехвърляне на рутинни задачи за изпълнение от изкуствения интелект, докато преводачите ще се фокусират върху обучението му и редактирането на рутинни текстове. При художествената литература не се очаква изкуственият интелект да играе съществена роля. Подобни са установените очаквания при графичните дизайнери и авторите на рекламни текстове и творчески концепции. При графичните дизайнери се предвижда най-дълбоко навлизане на изкуствения интелект, поради възможностите за развитие на приложен софтуер.

III. Критични бележки и препоръки

Към представената разработка бих отправил следните критични бележки и препоръки за бъдещите изследвания на докторанта:

1. В теоретичната част не се коментират и представят научни дискусии за въздействието на техническия прогрес върху творческите професии. Дори да няма такива, следва да се сподели и да се представи мнението на автора за причините за липсата им.
2. В първата глава на дисертацията е разработена една част, която е посветена на бизнеса на различни платформи. Според мен тази част нито е свързана с теоретичната основа на изследването, нито с творческите професии и не би следвало да има място в тази част.
3. Научните приноси трябва да се формулират по-прецизно. От тях трябва да отпаднат всякакви погледи, анализи и обекти. Трябва да се посочат реалните постигнати резултати, които са нови и представляват ценност за научната общност.
4. Съществуват и някои досадни технически недостатъци. Например, в таблици 4 и 6 се говори за извадка, като ясно от самия автор е заявено, че при направените изследвания не може да се говори за извадка, защото не е известна пълната съвкупност. На фигура 32 в левия стълб са посочен данни за 10 категории, а в легендата са представени 9 категории.
5. Предвид силната динамика и развитие на проблематиката препоръчвам това изследване да се повтори и задълбочи по следния начин. В изследването като респонденти да се включат и даващите работи на изследваните професии като издателски къщи, представители на преводачески агенции, рекламни агенции и работодатели на рекламни агенции. На второ място да се изследва

в каква степен изкуственият интелект променя и участва в творческите дейности при съответни задания от човек.

IV. Заключение

Като се има предвид поставеното пионерско начало и кураж за изследване на такива трудни, но перспективни теми, коректно разработената и използвана методология на изследването и постигнатите резултати моята оценка е, че дисертационният труд напълно отговаря на изискванията, поставени в ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности на Института по философия и социология при БАН, което ми дава основание да предложа на уважаемите членове на настоящото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по Научна специалност 05.11.01. - Социология, Професионално направление 3.1. - Социология, антропология и науки за културата на докторант Багрян Цветанов Маламин.

Член на Научното жури: Digitally signed by Spartak
Keremidchiev

Date: 2024.02.15 21:40:09
+02'00'

проф. д-р Спартак Керемидчиев

15.02.2024 г.
гр. София